

ישראל חוגגת 60 שנה
ילדים ונוער בישראל - אזרחי היום והמחר

דוח מהאסיפה הכללית של האו"ם בנושא הילדים -

דצמבר 2007

"גיליתי את זכויותי רק לפני שנתיים, ילדים לא ידעו את זכויותיהם אלא אם כן מישהו יספר להם!"
הצהיר נציג בריטניה במסיבת עיתונאים כחלק מתהליך ההכנה לאסיפה הכללית של האו"ם בנושא הילדים.

אמרה זו משקפת את פני המציאות בעולם כיום:

הילדים שחיים במדינות המפותחות, ברמת חיים טובה, אינם חשים צורך לדעת את זכויותיהם כי רובם חיים באשליה ואינם מודעים למה שקורה בעולם, ואילו לילדים שחיים במדינות הלא מפותחות אף אחד לא טורח לספר על זכויותיהם.
מצב זה של חוסר מודעות נח לאנשים לא הגונים בכך שהוא נותן להם אפשרות לנצל אותם, לשעבד אותם ולעשות בהם ככל העולה על רוחם.

כפי שידוע, ידע הוא כח ובמקרים רבים ניצול ושעבוד הם מחיר הבורות!

זאת הסיבה לכך שנכתבה אמנת זכויות הילד בשנת 1989.

אין זה מספיק שהילדים נכללים באמנת זכויות האדם מתוקף היותם בני אדם, הם אוכלוסייה מיוחדת ופגיעה שזקוקה לטיפול מיוחד ולחוקים מיוחדים שיגנו עליהם מפני אלה שירצו לנצל את מצבם.
על מנת שאמנה זו תהיה יעילה בצורה מקסימלית חשוב להפיץ את התוכן שלה, ולהסביר לילדים כיצד להשתמש בזכויותיהם כי הרי אין משמעות לחוקים אם לא יודעים עליהם. בנוסף לכך, יש לחוקק חוקים אפקטיביים שיעזרו לאכוף את האמנה. לא חוקים שנשמעים יפה - אלא חוקים שעושים את העבודה.

הסיבה להתכנסות האו"ם בנושא הילדים היא לתת להם חופש ביטוי לספר על מצבם, הרי מי יודע טוב יותר מה קורה לילדים מאשר הילדים עצמם?

המשפט בפי נציגי הילדים שחזר שוב ושוב במהלך פורום הילדים, שהכין אותנו לקראת המפגש באו"ם, היה "אנו רוצים שהקול שלנו ישמע!"

העובדה שהאו"ם נתן במה לילדים באירוע נדיר במינו, מעידה על התקדמות ועל יישום טוב יותר של אמנת זכויות הילד.

ישראל חוגגת 60 שנה ילדים ונוער בישראל - אזרחי היום והמחר

בפורום ילדים זה היה באפשרותנו לדון בבעיות שעומדות על סדר היום בעולם שנוגעות לילדים ללא נוכחות המבוגרים – עובדה שאפשרה חופש ביטוי מקסימלי.

נטלנו חלק בועדות ההכנה השונות שדנו במגוון נושאים למשל:

נושא האיידס- דנו בגורמים לו, כיצד ניתן להימנע מהנגיף אם יש מודעות ובטיפול באיידס. במהלך ועידה זו נדהמתי לגלות שבאזורים מסוימים דרומית למדבר סהרה קרוב ל 50% מהילדים המקומיים לוקים במחלה או נושאים את הנגיף.

באשר לנושא החינוך- דנו בחשיבות הגדולה של שוויון בחינוך, של שוויון ההזדמנויות בחינוך ושל חינוך איכותי. ע"י סיפוק חינוך שכזה ניתנת האפשרות לכל אחד לממש את הפוטנציאל המקסימלי שלו ולהגיע רחוק, לצמצם את הפערים החברתיים, ובכך לתת את הכלים לחסרי כל לצאת ממעגל העוני והמצוקה. במהלך פורום הילדים התאפשר לנו להכיר ילדים עם סיפורים ייחודיים – ילדים שבאו לקדם את זכויותיהם מתוך מצב אישי של מצוקה. למשל, דאבו, ילדה מקניה, באה לקדם את זכויות הפליטים, ואת חשיבות החינוך בשעות מצוקה כי היא עצמה חיה במחנה פליטים בקניה לאחר שנמלטה ביחד עם משפחתה מאתיופיה לקניה בעקבות סכסוכי שבטים.

מתוך שיחות עם נציגי ילדים ממדינות מפותחות ומתפתחות גיליתי שמצבה של ישראל ממוקם יחסית במקום גבוה בטבלה. לרב ילדי ישראל יש נגישות לבתי הספר, והודות לחוק חינוך חובה חינוך שנוחק בסמוך לקום המדינה יש אפשרות גם למעטי יכולת לקבל השכלה ולהתקדם בחיים. ישנם ארגונים שמסייעים לילדים במצוקה, קווי טלפון לפניה בשעות מצוקה, ארגונים המייצגים ילדים בבתי משפט ועוד. אך דווקא חוק זכויות התלמיד שנחתם בשנת 2000 הוא שהפגיע את מרבית המשתתפים בועדות.

בישראל נושא זכויות התלמיד מפותח יחסית למדינות מערביות אחרות ונציגי מדינות אלה נדהמו לגלות על הפעילות האקטיבית של מועצות התלמידים ומועצות הנוער השונות שנותנות ביטוי לתלמידים ולרצונם. רבים מנציגי הילדים התלהבו מהרעיון, והביעו רצון ליזום פרויקטים דומים בארצם.

יחד עם זאת אין להתעלם מכך שבישראל:

1 מתוך כל שישה ילדים נמצא במצב סיכון

1 מתוך כל שלושה ילדים נמצא מתחת לקו העוני.

פחות מ 50 אחוז מתלמידי ישראל זכאים לתעודת בגרות.

ישראל חוגגת 60 שנה ילדים ונוער בישראל - אזרחי היום והמחר

לאור נתונים אלה ניתן להסיק כי על אף שהרבה נעשה למען הילדים, יש להמשיך ולהשתפר ולנסות להפוך את העולם הזה ראוי לילדים לחיות בו, כי על זה התחייבה כל מדינה שחתמה על אמנת זכויות הילד. כפי שנאמר רבות במהלך האסיפה הכללית של האו"ם בנושא הילדים: עולם שמתאים לילדים – מתאים גם למבוגרים!

התכנסות זו של האו"ם היא בעצם מפגש מעקב אחרי המפגש הראשון בשנת 2002 שנועד לתעד את ההתקדמות שנעשתה מאז בדרך להשלמת היעדים הסופיים שנקבעו לשנת 2015. בשנת 2002 נקבעו 4 מטרות עיקריות:

- קידום חיים בריאים:** נעשתה התקדמות כאשר מספר הילדים שמתים מתחת לגיל 5 ממחלות כמו מלריה ואידס צנח מ 10 מיליון ב 2002 ל 9.7 מיליון ב 2006.
- דאגה לחינוך איכותי:** בנושא זה נעשה שיפור כמעט בכל האזורים. מספר הילדים שנמצאים מחוץ למערכת החינוך בגיל של בית ספר יסודי צנח מ 115 מיליון ב 2002 ל 93 מיליון ב 2006. מדינות ערביות שונות מעודדות ללכת בנות לבית הספר בכך שמספקות להן חינוך חינם.
- מלחמה באידס:** בנושא זה לא נעשתה התקדמות ממשית. מספר החולים באידס ממשיך לעלות. נקודת האור היחידה היא שנעשים הרבה פרויקטים להעלאת המודעות בקרב אנשים בגילאי 15-24 הנמצאים בקבוצת הסיכון הגדולה ביותר.
- הגנה נגד ניצול, שעבוד ואלימות:** בנושא זה יש שיפור בכל מה שנוגע לרישום הילדים בעת היוולדם במדינות כמו קמבודיה, גמביה ווייטנאם. נישואי ילדים פחות נפוצים אך עדיין מהווים בעיה רצינית. 158 מיליון ילדים עדיין משועבדים בגילאי 4-14.

אני, בתור הנציגה של ילדי ישראל באסיפה הכללית של האו"ם בנושא הילדים, רואה את עצמי כאחראית להפיץ את עיקרי הנאמר במסגרת אירוע זה, וכמו כן אחראית להעלות את המודעות לזכויות הילדים, ולהדגיש שלצד הזכויות באה גם האחריות לכבד ולשמור על החוקים. השילוב בין הזכויות והאחריות הוא שיתרום להפיכתם של בני הנוער לאזרחים טובים ופעילים יותר, אזרחים המעורים בחברתם. ברצוני להדגיש כי בראש ובראשונה זוהי אחריותם של המבוגרים, לחנך את הילדים ולהטמיע בתודעתם את זכויותיהם!

מאת: מאיה פלומבוים

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל חברה ונוער
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

ישראל חוגגת 60 שנה
ילדים ונוער בישראל - אזרחי היום והמחר

תיכון "שרת", נתניה